

MATRICA E REKOMANDIMEVE

“SFIDAT E NVM-ve NË KALIMIN DREJT BURIMEVE ALTERNATIVE TË ENERGISJË”

Janar 2023

Matrica e Rekomandimeve ka për qëllim të përmbledhë Rekomandimet dhe Zgjidhjet e propozuara në Notën Teknike si dhe shërben edhe si një Plan i Brendshëm Monitorues i Sekretariatit në mënyrë që të ndjekë zbatimin e tyre.

Rekomandimet e mëposhtme janë rezultat i analizës dhe konsultimeve të Sekretariatit të KI me një numër të madh aktorësh dhe ekspertësh si në sektorin privat ashtu edhe në atë publik mbi sfidën e kalimit drejt burimeve alternative të Energjisë, dhe *nuk përsërisin rekomandimet e miratuara në mbledhjet e mëparshme të KI*. Analiza e Sekretariati të KI sjell për diskutim ndërhyrje që mbështeten në (a) modelin e tregut të energjisë dhe bursa e energjisë; (b) furnizimin me energji dhe cilësinë e furnizimit; (c) skemën e netimit për vetë-prodhuesit/fotovoltaikët nën 2 MË; (d) praktikatat më të mira të stimulimit të burimeve të rinovueshme.

Fusha e Ndërhyrjes / Rekomandimi	Institucioni Përgjegjës/Institucione të përfshira në zbatim	Afati
A. NË NIVEL MAKRO DHE POLITIK		
Rekomandim 1 MFE/MIE duhet të ndërmarrin një vlerësim të instrumenteve aktuale në dispozicion të NVM-ve, veçanërisht për ato që operojnë në sektorë kryesorë (turizëm, ndërtim) në mënyrë që ti suportojnë ato mbi pasiguritë e tyre lidhur me burimet e financimit, kthimin e investimeve në burimet e rinovueshme, sigurinë e energjisë dhe informacionin e saktë mbi legjislacionin në fuqi, si dhe të krijojë një listë me ndërhyrje prioritare duke u fokusuar në planet/udhërrëfyesit për NVM-të e gjelbra. Ky studim duhet të ofrojë vizionin e politikave në lidhje me (i) Mbështetjen financiare ¹ (nëpërmjet granteve, kredive, subvencioneve, lehtësimit të taksave ose një kombinimi masash), që optimizojnë në mënyrë strukturore konsumin e energjisë p.sh.: zëvendësimi i pajisjeve me ato më efçente, termo izolim etj.; (ii) Rritja e informacionit/këshillimit të NMV-ve (nëpërmjet rritjes së ndërgjegjësimit, udhëzimit, trajnimit, rrjetëzimit), mbi rregulloret e reja (p.sh. detyrimet dhe standardet e furnitorëve) dhe planet apo strategjitë kombëtare. Për shembull, ngritja e një sistemi efikas për shpërndarjen e informacionit ndërmjet aktorëve kryesorë, duke mundësuar një dialog efektiv përmes përfaqësuesve të biznesit	MFE MIE MTM Agjencia e Efçencës AIDA	Afatmesëm

¹ Mbështetja me fonde të qeverisë, grante apo kredi me interes të ulët, incentiva për mbulimin e një pjese të investimit (për një kthim më të shpejtë të tij) kryesisht në veshjen e fasadave të jashtme të ndërtesave, paneleve diellore e fotovoltaike, instalimeve në ngrohje/ftohje dhe pajisje elektrike për SME (hoteleri, agroturizëm etj)

<p>dhe autoriteteve publike mbi mundësitë e financimit si elementë thelbësorë për të lehtësuar tranzicionin e energjisë për sipërmarrësit e NVM-ve; (iii) Mbështetjen e auditimeve të energjisë dhe shërbimeve të këshillimit me synim mbështetjen e NVM-ve me qëllim identifikimin e shpejtë të mundësive për reduktimin e konsumit të tyre të energjisë; (iv) Zbatimin e rekomandimeve mbi efikasitetin e energjisë që rezultojnë nga auditimet e energjisë, dhe që mund të suportohen edhe me mbështetje financiare.</p> <p>Rekomandim 2</p> <p>Për të lehtësuar aksesin koherent dhe të unifikuar të prodhuesve dhe konsumatorëve të energjisë elektrike, në informacionin e nevojshëm në lidhje me promovimin e energjisë së rinovueshme, si dhe adresimin e çështjeve që lidhen me efikasitetin e energjisë, propozohet zhvillimi i një instrumenti të centralizuar (p.sh. si funksion i një agjencie, platformë, faqe interneti, aplikacion, etj.), si qendër informacioni që përfshin dhe transmeton edhe praktikën më të mirë të menaxhuara nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. Propozojmë që ky instrument të mund të përfshijë (të paktën):</p> <ul style="list-style-type: none"> • një vështrim të përgjithshëm e transparent mbi programet aktuale të asistencës së ofruar nga donatorët dhe mbështetjen e qeverisë, në fushën e tranzicionit energjetik të NVM-ve dhe mbi çështjet kryesore të ofrimit të kapaciteteve². • prezantim i përgjithshëm mbi energjinë e rinovueshme dhe efikasitetin e energjisë. • baza ligjore në fuqi. • kërkesat e dokumentacioni për t'u bërë prodhues dhe blerës i energjisë elektrike nga burimet e rinovueshme, forma dhe mënyra e aplikimit. • mbështetje për investime nga donatorët/institucionet bankare, duke përfshirë dhe pa u kufizuar në produktet financiare të ofruara. • identifikimin e subvencioneve të ofruara si dhe mjetet për të përfituar prej tyre. • kthimi nga investimi për të gjitha llojet e investimeve. • plan biznesi për të gjitha llojet e burimeve të rinovueshme. • mbështetje aktive (online) për aplikimet e paraqitura dhe/ose çështje të lidhura me to. 	<p>MFE MIE</p> <p>Donatorë</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 3</p>		

² Në anekse te Notes Teknike jepet informacion më i detajuar mbi instrumentet e financimit i cili mund të detajohet më tej sipas nevojave të NVM.

<p>Për të garantuar përfshirjen e NMV-ve në hartimin e planeve të investimit dhe si rrjedhojë, adresimin e çështjeve që lidhen me cilësinë e shërbimit të furnizimit dhe performancën e sigurisë së rrjetit të shpërndarjes së energjisë elektrike, MIE/ERE duhet të mundësojnë/stimulojnë zbatimin praktik të “Rregullores për procedurat e paraqitjes dhe miratimit të planeve të investimit nga operatorët e transmetimit dhe shpërndarjes së energjisë elektrike”, miratuar me vendimin e ERE-s nr. 135, datë 06.09.2017, lidhur me konsultimin e planit të investimit të OST dhe OSSH me palët e interesuara përpara paraqitjes për miratim në ERE.</p>	<p>MIE ERE Shoqatat e Biznesit</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>B. NË NIVEL LIGJOR DHE RREGULLATOR:</p>		
<p>Rekomandim 4 Ndryshimi i nenit 15.3, të ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, duke zëvendësuar, në “Skemën e matjes neto të energjisë elektrike”, rezolucionin mujor me atë vjeçar.</p>	<p>MIE MFE</p>	<p>Afatshkurtër</p>
<p>Rekomandim 5 Ndryshimi i ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, duke i dhënë mundësinë vetëprodhuesve aktivë në tregun e parregulluar, që energjinë elektrike të prodhuar nga njësia gjeneruese, ta shesin tek Operatori i Energjiave të Rinovueshme, në bazë të “Metodologjisë së përcaktimit të çmimit të shitjes së energjisë elektrike të prodhuar nga vetëprodhuesit aktivë në tregun e parregulluar” që do të miratohet nga Këshilli i Ministrave.</p>	<p>MIE MFE</p>	<p>Afatshkurtër</p>
<p>Rekomandim 6 Ndryshimi i nenit 15.1, të ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, duke rritur kapacitetin total të vetëprodhuesve në 1 MW.</p>	<p>MIE MFE</p>	<p>Afatshkurtër</p>
<p>Rekomandim 7 Ndryshimi i ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, duke përfshirë miratimin e parimeve të funksionimit të “Agreguesit” si dhe “Komunitetit të Energjiave të Rinovuese”.</p>	<p>MIE MFE</p>	<p>Afatshkurtër</p>

<p>Rekomandim 8</p> <p>Ndryshime në ligjin Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, duke përcaktuar qartë mundësinë e instalimit të njësisë prodhuese të energjisë elektrike nga vetëprodhuesit në një vend të pavarur nga njësia e konsumit të energjisë elektrike.</p>	<p>MIE MFE</p>	<p>Afatshkurtër</p>
<p>Rekomandim 9</p> <p>MIE/ Këshilli i Ministrave, në zbatim të nenit 15.3, të ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, të miratojë “Metodologjinë e përcaktimit të çmimit të shitjes së tepricave tek Furnizuesi i Shërbimit Universal, i ngarkuar me detyrimin e shërbimit publik”. ERE, në zbatim të nenit 15.3, të ligjit Nr. 7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”, pas miratimit të “Metodologjisë së përcaktimit të çmimit të shitjes së tepricave tek Furnizuesi i Shërbimit Universal, i ngarkuar me detyrimin e shërbimit publik”, të miratojë çmimin e shitjes së tepricave tek Furnizuesi i Shërbimit Universal.</p>	<p>MIE Këshilli i Ministrave ERE</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 10</p> <p>Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë të miratojë Udhëzimin për “Miratimin e procedurës së lehtësuar të autorizimit për lidhjen në sistemin e shpërndarjes të projekteve të vogla të rinovueshme për vetëprodhuesit e energjisë elektrike nga era”.</p>	<p>MIE</p>	<p>Afatshkurtër</p>
<p>Rekomandim 11</p> <p>ERE, në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë si dhe Sekretariatit e Komunitetit të Energjisë, Vjenë, të miratojë: (i) procedurën për mundësimin e tregtimit të “certifikatave të gjelbra”; (ii) “Metodologjinë për llogaritjen e detyrimit të energjisë së rinovueshme dhe procedurën për kompensimin e prodhuesve me përparësi të energjisë elektrike”; (iii) si dhe procedurën për mundësimin e tregtimit të “garancive të origjinës”.</p>	<p>MIE ERE</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 12</p>	<p>MIE</p>	<p>Afatmesëm</p>

<p>ERE të miratojë “Treguesit për kriteret standarde të cilësisë së shërbimit të furnizimit dhe performancës së sigurisë së rrjetit të shpërndarjes së energjisë elektrike për vitin 2023 (dhe në vijim për çdo vit kalendarik).</p>	<p>ERE</p>	
<p>Rekomandim 13</p> <p>ERE të miratojë, në kuadrin e “Rregullores për kriteret standarde të cilësisë së shërbimit të furnizimit dhe performancës së sigurisë së rrjetit të shpërndarjes së energjisë elektrike”, miratuar nëpërmjet Vendimit të ERE Nr. 181, datë 10.11.2017, “vlerën e kompesimit” të konsumatorëve në rast të mosrespektimit të kriteve standarde të cilësisë së shërbimit. Natyra e kompesimit të jetë e një penaliteti automatik, në përputhje me precedentin e “Rregullores për kushtet minimale të cilësisë së shërbimit të shpërndarjes dhe shitjes së energjisë elektrike”, miratuar nëpërmjet Vendimit të ERE Nr. 110, datë 21.10.2011.</p>	<p>MIE ERE</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 14</p> <p>ERE të amendojë “Metodologjinë e Përcaktimit të Çmimeve për Shitjen e Energjisë Elektrike me Pakicë tek Klientët Fundorë që Furnizohen nga Furnizuesi i Shërbimit Universal (FSHU)”, miratuar nëpërmjet Vendimit të ERE Nr. 189, datë 23.11.2017, duke përcaktuar qartësisht tarifa të veçanta incentivuese për energjinë elektrike të konsumuar në orët e natës/fashat me konsum të ulët.</p>	<p>MIE ERE</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p><i>C. REKOMANDIME QË SYNOJNË NXITJEN E SEKTORIT PRIVAT DREJT INVESTIMEVE NË BURIME ALTERNATIVE TË ENERJISË</i></p>		
<p>Rekomandim 15</p> <p>Dhomat e Tregtisë dhe Industrisë/Shoqatat e Biznesit në bashkëpunim me universitetet dhe qendrat e specializuara të njohurive, duhet të angazhohen në mënyrë proaktive në projekte, evente dhe sesione trajnimi që mundësojnë rritjen e ndërgjegjësimit të komunitetit të biznesit (në fokus NVM-të) për të zgjeruar njohuritë e tyre dhe të përmirësojnë kapacitetet e tyre menaxhuese mbi energjinë lidhur me (i) të dhënat dhe menaxhimin e energjisë (të jenë në gjendje të përpunojnë, menaxhojnë saktë); (ii) zgjidhje inovative për një kulturë qëndrueshmërie që do të plotësonte si prioritetet e kompanisë ashtu edhe palët e interesuara të ndikuar nga biznesi, shembujt/praktikat më të mira; (iii) trajnime për të kuptuar më mirë faktorët përcaktues të investimit si vlera e investimit fillestar, periudha e kthimit, siguria e furnizimit me energji, kostoja e energjisë, etj.</p>	<p>Dhomat e tregtisë dhe Industrisë Shoqatat e Biznesit Universitetet</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 16</p>		

Bankat, promovuesit e skemave mbështetëse dhe institucionet e tjera financiare që japin kredi, duhet të kenë më shumë në fokus promovimin e produkteve inovative në energji dhe forcimin e kapaciteteve të stafit të tyre në nivel lokal.	Shoqata e bankave Partnerë në zhvillim	Afatmesëm
---	---	------------------

SUGJERIME TË ANËTARËVE	SUBJEKTI
Klima e mirë fiskale është shumë e rëndësishme. Pranojmë që janë bërë përpjekje në drejtim të kuadrit fiskal nga MIE e MFE, por do vlerësonim nëse merret në konsideratë nxitja përmes heqjes së TVSH së importit për paisjet fotovoltaike si paneleve, transformatorëve, inverterave e paisjeve të tjera.	FIAA/Voltalia
Burimet alternative konsiderohen me ndërprerje të vazhdueshme nga natyra, pasi nëse era nuk fryn apo dielli nuk del, nuk prodhohet energji, ndaj magazinimi i energjisë është super i rëndësishëm por aktualisht mungon kuadri ligjor mbi magazinimin me bateri të energjisë. (FIAA/Voltalia)	FIAA/Voltalia
Lejet e ndërtimit që duhen dhënë nga Këshilli Kombëtar i Territorit dhe procesi është i gjatë e mjaft burokratik aktualisht, sugjerojmë që duhet konsideruar për rishikim.	FIAA/Voltalia

SHKURTIME:

MIE- Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë

MFE – Ministria e Financave dhe Ekonomisë

MTM – Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

ERE – Enti Rregullator i Energjisë

AFATI:

Afatshkurtër- periudhë nga 1 muaj në 6 muaj.

Afatmesëm – periudhë nga 6 muaj në 1 vit.

Afatgjatë - periudhë mbi 1 vit.